

Марија Ивановска

Beth Felker Jones,
**Marks of His Wounds:
 Gender Politics and Bodily Resurrection,**
 Oxford University Press, 2007.

Книгата *Трагиите на неговите рани* од американската теоретичарка Бет Џонс, професорка по религија на Универзитетот Хантингтон, претставува четиво кое стои на границата помеѓу теолошка расправа за значењето и местото на телото во христијанската религија и еден вид феминистичка теолошка критика. Самиот поднаслов на книгата, *Родовајќа ѝолијќика и ѝелеснојќо воскресение* упатува на необичноста на дискурсот на оваа книга. Замислена како книга која треба да придонесе во разјаснувањето на христијанската доктрина за телото, таа употребува феминистички аргументи со што дава еден карактеристичен печат на текот на мислата и ставовите.

Главната цел на книгата е да се развие една христијанска теологија на човечката отелотвореност во светло на доктрината за воскресението и феминистичките интереси и проблеми. Теоријата на телото Џонс ќе ја развие фокусирајќи се на воскресението, а не на создавањето, и преку различната чувствителност на родово определените тела што треба да претставува илустрација на интегралната психосоматска природа на спасението. Таа преку теолошките размисли на Августин сака да покаже дека иднината на теологи-

Marija Ivanovska

Beth Felker Jones,
**Marks of His Wounds:
 Gender Politics and Bodily Resurrection,**
 Oxford University Press, 2007.

Libri *gjurmet e plagëve të tij* nga teoricienia amerikane Bet Xhons, profesoreshë për religjion në Universitetin Hantigton, paraqet një tekst leximi që është në kufi midis debatit teologjik për rëndësinë dhe vendin e trupit në religjionin e krishterë dhe një lloj kritike feministe teologjike. Vetë nëntitulli i librit, *politika gjinore dhe ringjallja e së shtatshmes* na shpie drejt diskursit të pazakontë të këtij libri. I paramenduar si një libër i cili duhet të kontribuojë në shpjegimin e doktrinës së krishterë për trupin, ajo përdor argumente feministe me çfarë e jep një vulë karakteristike për rrjedhën e mendimit dhe të qëndrimeve.

Qëllimi kryesor i librit është të zhvillohet një teologji krishterë e shtatnimit njerëzor në dritën e doktrinës për ringjallje dhe interesat dhe problemet feministe. Teorinë e shtatit Xhonsi do ta zhvillojë duke u fokusuar në ringjallje, ndërsa jo në krijim, dhe përmes ndjeshmërisë së ndryshme të trupave të caktuar gjinor që duhet të paraqesë ilustrim të natyrës integrale psikopatike të shpëtimit. Ajo përmes mendimeve teologjike të Augustinit dëshiron të tregojë se e ardhmja e teologjisë së shtatit duhet të jetë në përputhje me doktrinën e shpëtimit.

јата на телото треба да биде во согласност со доктрината на спасението. Но, она што за нас е интересно е токму илустрацијата на таквата теологија. Дали феминистичката теорија на телото и родот навистина е таква што претставува соодветна и кохерентна позиција на онаа теолошката на Џонс? Со други зборови, може ли феминистичките размисли за телото да претставуваат аргумент во една теолошка расправа?

Џонс ја започнува книгата со неколку општи места во теолошките позиции за телото и во феминистичката литература за религијата и теологијата, истакнувајќи ги сите наводни предрасуди кон телото и спасението. Таа признава дека теолошките позиции за телото и душата биле во корист на душата, додека телото е маргинализирано и ставено на дното од човековото постоење. Таквата гностичка перспектива била и сè уште е доминантна перспектива во сфаќањето на душата и телото. Од друга страна, феминизмот и неговата критика на религијата, посебно во критиката на Де Бовоар (De Beauvoir), позицијата на жената во религијата, особено во христијанската религија, ја лоцира на најнисокото и нормативно најнепосакуваното ниво, имено, на рамниште на телото. Тргувајќи од наводниот дуализам на духот и телото, религијата ја идентификува жената со телото и со тоа ја прави центар на гревот. Мажот е идентификуван со умот, и со тоа тој ја има привилегираната моќ на логосот, на светиот дух, па според тоа, тој ја презема улогата на предводник кон севкупното спасение.

Меѓутоа, прашањето на телото како судбина на жената не е ексклузивно религиозен и теолошки проблем. Поистоветувањето на жената со нејзиното тело како граница и судбина е метафизичка предрасуда која ги надминува границите на религијата. Женското

Por, ajo që për ne është interesante është pikërisht ilustrimi i teologjisë së tillë. A me të vërtetë është e tillë teoria feministe e shtatit dhe gjinisë që paraqet pozicion përkatës dhe koherent të asaj teologjike të Xhonsit? Me fjalë të tjera a munden mendimet feministe për trupin të paraqesin argument në një debat teologjik?

Xhonsi e fillon librin me disa vende të përgjithshme në pozicionet teologjike për trupin dhe në literaturën feministe për religjionin dhe teologjinë, duke i theksuar të gjitha gjoja paragjykimet ndaj trupit dhe shpëtimit. Ajo e pranon se pozicionet teologjike për trupin dhe shpirtin kanë qenë në dobi të shpirtit, ndërsa trupi është marginalizuar dhe është vendosur në fund të ekzistencës njerëzore. Perspektiva e këtillë gnostike ka qenë dhe ende është perspektivë dominuese në botëkuptimin për shpirtin dhe trupin. Nga ana tjetër, feminizmi dhe kritika e tij për religjionin, veçmas me kritikën e de Bovuarit (de Beauvoir), pozicioni i gruas në religjion, veçmas në religjionin e krishterë, e vendos në një nivelin më të ulët dhe normativisht më të padëshiruar, pra në rrafshin e trupit. Duke u nisur nga gjoja dualizmi i shpirtit dhe i trupit, religjioni e identifikon femrën me trupin dhe kësisoji e bën qendër të mëkatit. Mashkulli identifikohet me mendjen dhe kësisoj ai e ka fuqinë e privilegjuar të logosit, të shpirtit të shenjtë, dhe në bazë të kësaj, ai e merr rolin e udhëheqësit në shpëtimin e përgjithshëm.

Ndërkaq, çështja e trupit si fat i gruas nuk është një problem ekskluzivisht religjioz dhe teologjik. Identifikimi i gruas me trupin e saj si kufi dhe fat është paragjykimi metafizik i cili i kapërcen kufijtë e religjionit. Trupi i femrës bëhet lëndë qendrore e teorizimit feminist i cili

тело станува централен предмет на феминистичкото теоретизирање кое се обидува да покаже дека телото не е судбина, како што сугерираат биолошките есенцијалистички стојалишта. Превладувањето на судбината на телото е слична на спиритуалистичките стојалишта во телогјата, па така борбата против телото може да се следи како паралелна приказна и во дуализмите пол/род во феминизмот и во проспиритуалните теологии на спасението.

Џонс е неверојатно храбра кога истакнува дека теологијата како таква е феминистичка. Всушност, таа прецизира дека секоја вистинска теологија, доколку тргнува од принципите на христијанската религија е феминистичка, затоа што Бог е милостив за сите негови созданија вклучувајќи ги и мажите и жените подеднакво. Според тоа, за Џонс, сите оние места каде што мажите се ставени во надредена позиција во однос на жените претставува неоправдана позиција на теолозите и нивните доктрини. За можноста на една праведна теологија, Џонс предлага наизменично концептуализирање на телото: теолошка концептуализација на телото кое нема да биде истиснато од доктрината на спасението, и феминистичката концептуализација, која телото го сфаќа како место на моќ и борба.

Насилството, посебно насилството врз женските тела, на телото воопшто, во феминистичката литература се препознава како последица на дуалистичката слика на луѓето, присутна во религијата и културата. Според Џонс, вистината е токму спротивното: третманот на телото, насилството врз него раѓа дуализам, кој служи како оправдание за статусот на телото. Токму овој извонредно прониклив увид на Џонс е она што нејзината книга ја прави особено важна и за

përpiqet të tregoj se trupi nuk është fat, siç sugjerojnë qëndrimet esencialiste biologjike. Dominimi i fatit të trupit është i ngjashëm me qëndrimet spiritualiste të teologjisë, prandaj lufta kundër trupit mund të përcillet si rrëfim paralel edhe në dualizmat gjini/seks në feminizëm dhe në teologjitë prosperitualiste të shpëtimit.

Xhonsi është jashtëzakonisht e guximshme kur thekson se teologjia si e tillë është feministe. Në të vërtetë ajo precizon se çdo teologji e vërtetë, po qe se niset nga parimet e religjionit të krishterë është feministe, për shkak se Zoti është i mëshirshëm për të gjitha krijesat e veta duke përfshirë edhe meshkujt dhe gratë, barabar. Në bazë të kësaj, për xhonsin, të gjitha ato vende ku meshkujt janë vënë në një pozicion superior në raport me femrën, paraqet pozicion të paarsyeshëm të teologëve dhe të doktrinave të tyre. Për mundësinë e një teologjie të drejtë, Xhonsi propozon konceptualizimin e ndërsjellë të trupit: konceptualizimi teologjik i trupit që nuk do të nxirret jashtë nga ana e doktrinës së shpëtimit dhe konceptualizimi feminist i cili trupin e kupton si vend të fuqisë dhe të betejës.

Dhuna, veçmas dhuna ndaj trupit të femrës, të trupit në përgjithësi, në literaturën feministe njihet si pasojë e pasqyrës dualiste të njerëzve, e pranishme në religjion dhe në kulturë. Në bazë të Xhonsit, e vërteta është pikërisht e kundërta: trajtimi i trupit, dhuna ndaj tij, e lind dualizmin, i cili shërben si arsyetim për statusin e trupit. Pikërisht kjo pikëpamje jashtëzakonisht e thellësishme e Xhonsit është ajo që librin e saj e bën veçanërisht të rëndësishëm edhe për teologjinë edhe për feminizmin.

телогигјата и феминизмот. Телото е место каде што се фалсификува христијанската доктрина и служи како аргумент за подреденост на жените и доминација на мажите.

Меѓутоа, иако феминизмот во последно време е карактеристично антидуалистички, последниве дваесетина години во феминистичкото движење постои и еден вид нормативен дуализам. Како што веќе споменахме, поистоветувањето на жената со нејзиното тело како граница и судбина е метафизичка предрасуда која ги надминува границите на религијата. Но колку и да звучи парадоксално, концептот на есенцијална стварност е неопходен за да може да се развие концептот на родот како антитеза на телото. Развиен како бинарна опозиција, родот се противставува на телото, но постојано го претпоставува, бидејќи телото е референт за родовите разлики и нееднаквости. Родот не е ништо друго, туку социјална позиционираност на телото и место коешто ги апсорбира социјалните разлики меѓу луѓето.

Како што феминистичката концептуализација на телото претставува илустрација на теолошките проблеми на спасението, така Џонс ќе понуди теолошко решение за феминистичките проблеми во врска со разбирањето на телото. За таа цел, таа повикува на доктрината на Августин за воскресението на телото како појдовна точка за можни решенија во феминистичките теориски проблеми. Според доктрината на Августин, телата имаат двоен статус: од една страна, како креации на Бог, тие се нешто добро, но, од друга страна како носители на грев, тие се грешни. Решението за двојниот аспект на телата, Августин ги наоѓа во стремежот на луѓето по патот Господов, што води до нивно спасение.

Trupi është vend ku falsifikohet doktrina e krishtere dhe shërben si argument për nënrendimin e femrave dhe për dominimin e meshkujve.

Ndërkaq, edhe pse feminizmi kohëve të fundit është me karakteristika antidualiste, 20 vjetëve të fundit në lëvizjen feministe ekziston edhe një lloj dualizmi normativ. Siç përmendëm edhe më parë, identifikimi i femrës me trupin e saj, si kufi dhe fat është paragjykim metafizik i cili i kapërcen kufijtë e religjionit. Por, sido që të duket paradoksale, koncepti i realitetit esencial është i domosdoshëm që të mund të zhvillohet koncepti i gjinisë si antitezë e trupit. E zhvilluar si opozitë binare, gjinia është në kundërshtim me trupin por vazhdimisht e supozon, për shkak se trupi është referent për dallimin dhe pabarabarësitë gjinore. Gjinia nuk është asgjë tjetër, përveç se një pozicionim social i trupit dhe vend ku absorbohen dallimet sociale midis njerëzve.

Ashtu siç paraqet ilustrim të problemeve teologjike të shpëtimit konceptualizimi feminist i trupit, ashtu edhe Khonsi do të ofrojë një zgjidhje teologjike për problemet feministe lidhur me kuptimin e trupit. Për këtë arsye, ajo thirret në doktrinën e Augustinit për ringjalljen e trupit si pikënisje për zgjidhje të mundshme me problemet teorike feministe. Sipas doktrinës së Augustinit, trupat kanë status të dyfishtë: nga njëra anë, si kreacione të Zotit, ato janë diçka e mirë, por, nga ana tjetër si bartës të mëkatit, ata janë mëkatarë. Zgjidhjen për aspektin e dyfishtë të trupave, Augustini e gjen në synimin e njerëzve drejt udhës së Perëndisë, që shpie kah shpëtimi i tyre.

Ваквото решение е критикувано и од феминистичката теологија, но и од официјалните дуалистички теологии. Феминистичката позиција се противи на ставот за грешноста на телото, додека дуалистите го критикуваат ставот дека телото е нешто добро по себе. Од критиката на феминистите, Џонс по малку наивно извлекува заклучок дека во критиката на грешноста на телото, феминизмот имплицитно ги изедначува жените со телата, прашувајќи дали навистина сакаме да инсистираме на тоа дека жените се само тела. Се разбира дека иронијата присутна во нејзиното реторичко прашање треба да нè одбие од феминистичката критика на августиновата доктрина.

Значајни се импликациите што можеме да ги повлечеме во врска со нејзиниот приговор кон феминистичката критика на Августин, но и да запрашаме: дали само тогаш кога ќе ја прифатиме грешноста на телото, антитетички ќе значи дека и жените се духовни суштества исто колку мажите и дека тие, мажите, се грешни колку што се и жените, затоа што и тие имаат тела? Практично, во таквата антитетичка концептуализација, која не е дуалистичка по својата природа, жените и мажите се еднакви. Теолошката концептуализација за телесното воскресение која повлекува родова/полова еднаквост или во најмала рака ја претпоставува е навистина интересно теолошко решение. Логички кохерентна и теолошки издржана, таа успева да ги спои родовата еднаквост и телесното воскресение како алки во синцирот на човечкото спасение.

Телата пред првобитниот грев немаат родови белези, па според тоа, родовата обележаност на телата треба да се толкува како последица на гревот. Каква е вистинската природа на телото пред гревот

Zgjidhja e këtitllë u kritikua edhe nga teologjia feministe, por edhe nga teologjitë zyrtare dualiste. Pozicioni feminist e kundërshton qëndrimin e mëkatnisë së trupit, ndërsa dualistët e kritikojnë qëndrimin se trupi është vetvetiu diçka e mirë. Nga kritika e feministëve, Xhonsi ngapak në mënyrë naive nxjerr konkluzion se në kritikën e mëkatënisë së trupit, feminizmi në mënyrë implice i barazon femrat me trupat, duke pyetur se a duam me të vërtetë të insistojmë për fatin se gratë janë vetëm trupa. Kuptohet se ironia e pranishme në pyetjen e saj retorike të na largojë nga kritika feministe e doktrinës së Augustinit.

Janë të rëndësishme implikimet që mund t'i nënvizojmë lidhur me kritikën e saj ndaj kritikës feministe të Augustinit, por edhe të pyesim: a vetëm atëherë kur do ta pranojmë mëkatninë e trupit në mënyrë antitetike do të thotë se edhe femrat janë krijesa shpirtërore sa janë edhe meshkujt dhe se ata, meshkujt, janë të mëkatshëm sa janë edhe femrat, për shkak se edhe ata kanë trup? Praktikisht, në këtë konceptualizim antitetik, i cili nuk është dualist në bazë të natyrës së tij, femrat dhe meshkujt janë të barabartë. Konceptualizimi teologjik për ringjalljen e shtatit që tërheq pas vetes barabarësinë gjinore/të seksit ose më së paku e supozon edhe me të vërtetë zgjidhjen e interesante teologjike. Logjikisht koherente dhe teologjikisht e qëndrueshme, ajo ia del t'i shpëtojë barabarësinë gjinore dhe ringjalljen e trupit si hallka në zinxhirin e shpëtimit njerëzor.

Trupat para mëkatit të parë nuk kanë shenja gjinore, e sipas kësaj shenjimi gjinor i trupave duhet të shpjegohet si pasojë e mëkatit. Çfarë është natyra e vërtetë e trupit para mëkatit dhe çfarë do të thotë barabarësia gjinore

и што значи родовата еднаквост во стремежот на спасението, се прашања на кои треба да се одговори. Во крајна линија, толкувањето на Џонс на родовото маркирање на телата во светлината на христијанската теологија претставува провокативен поттик да се препрочитаат феминистичките четива по клуч кој фрла нова светлина на старите теолошки проблеми на христијанската религија.

në synimin e shpëtimit, janë pyetje në të cilat pritet përgjigje. Në fund të fundit, shpjegimi i Xhonsit për markimin gjinor të trupave në dritën e teologjisë së krishterë paraqet një nxitje provokative që të rilexohen tekstet feministe në bazë të çelësit i cili hedh dritë të re në problemet e vjetra teologjike të religjionit të krishterë.

Përkthim: Xhabir Ahmeti